Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė „COVID-19. Pilietinės visuomenės vaidmuo atgaivinant Europos ir Vidužemio jūros regioną ir didinant jo atsparumą“

(nuomonė savo iniciatyva)

(2023/C 140/03)

Pranešėjas **Angelo PAGLIARA**

Plenarinės asamblėjos sprendimas	2021 3 25
Teisinis pagrindas	Darbo tvarkos taisyklių 52 straipsnis 2 dalis
	Nuomonė savo iniciatyva
Atsakingas skyrius	Išorės santykiai
Priimta skyriuje	2022 12 20
Priėmimas plenarinėje sesijoje	2023 1 24
Plenarinė sesija Nr.	575
Balsavimo rezultatai	
(už / prieš / susilaikė)	183 / 0 / 5

1. **Įžanga**

1.1. Pandemijos krizė skaudžiai palietė Europos ir Vidužemio jūros regioną, dar labiau paaštrindama esamas problemas ir sukurdama naujų papildomų uždavinių. Sukeltos socialinės ekonominės pasekmės gali padidinti nelygybę, ypač tose šalyse, kurių ekonomikos ir gamybos sistemos yra silpnos.

1.2. EESRK EUROMED tęstinio darbo komitetas nusprendė sutelkti dėmesį į pilietinės visuomenės vaidmenį atgaivinant Europos ir Vidužemio jūros regioną ir didinant jo atsparumą.

1.3. Rengiant pranešimą į darbą įsitraukė Europos ir Vidužemio jūros regiono pilietinės visuomenės organizacijos bei įvairių šalių ekonomikos ir socialinių reikalų tarybos. Ypač glaudus bendradarbiavimas buvo išplėtotas su Maroko ekonomikos, socialinių ir aplinkos reikalų taryba, kuri kartu organizavo EUROMED 2021 m. aukščiausiojo lygio susitikimą.

1.4. Dėl abiejų Vidužemio jūros pakrančių pilietinės visuomenės įsitraukimo šis informacinis pranešimas turi didelę pridėtinę vertę.

1.5. Šiuo informaciniu pranešimu papildomi ankstesni informaciniai pranešimai „Švietimas ir profesinis mokymas Europos ir Vidužemio jūros regione“, „Skaitmeninimas ir MVĮ Vidužemio jūros regiono valstybėse“ ir „Darnus vystymasis Vidužemio jūros regione“ ([1]).

2. **Išvados**

2.1. Visa pilietinė visuomenė nedelsdama sureagavo į pandemiją, veikdama priešakinėje linijoje ir teikdama pagalbą bei paramą gyventojams. Europos ir Vidužemio jūros regione pilietinė visuomenė irgi atliko pagrindinį vaidmenį švelninant neigiamus COVID-19 padarinius.

2.2. Europos ir Vidužemio jūros regione pilietinės visuomenės organizacijos padėjo Vyriausybėms vykdyti veiklą teikdamos pagrindines ir sveikatos priežiūros paslaugas, dalijo asmens apsaugos priemones ir dalyvavo skleidžiant svarbiausią informaciją, visų pirma atokiausiose vietovėse. Jų veiksmai taip pat buvo ypač svarbūs švelninant pandemijos padarinius labiausiai pažeidžiamiems visuomenės sluoksniams, kaip antai moterims, jaunimui, imigrantams ir negalią turintiems asmenims.

([1]) Be to, šis informacinis pranešimas papildo neseniai priimtas EESRK nuomones nagrinėjama tema, visų pirma Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonę dėl Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo nustatoma ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė (COM(2020) 408 *final* – 2020/0104 (COD)), Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo nustatoma techninės paramos priemonė (COM(2020) 409 *final* – 2020/0103 (COD)) (OL C 364, 2020 10 28, p. 132); ECO/515 „Reglamentas dėl Atsako į koronaviruso grėsmę investicijų iniciatyvos“ (dar nepaskelbta Oficialiajame leidinyje); Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė „Naujos daugiašalės matricos būtinybė pasibaigus COVID-19 pandemijai“ (nuomonė savo iniciatyva) (OL C 364, 2020 10 28, p. 53).

2.3. Pilietinės visuomenės aktyvumas padėjo sustiprinti solidarumą Europos ir Vidužemio jūros regione; daugelis pietinės kaimynystės šalių pilietinės visuomenės organizacijų ėmėsi kurti piliečių solidarumo grupes, išbandyti naujoviškus metodus ir intensyviau vykdyti informavimo bei koordinavimo internete veiklą.

2.4. EESRK yra įsitikinęs, kad teisingas ir tolygus ekonomikos ir visuomenės atsigavimas galimas tik dalyvaujant socialiniams partneriams, pilietinės visuomenės organizacijoms, privačiam sektoriui ir, visų pirma, MVĮ. Gaivinant Vidužemio jūros regiono ekonomiką ir kuriant darnius bei atsparius socialinius ir ekonominius modelius reikės vadovautis tokiais principais kaip pagarba teisinei valstybei, demokratinių vertybių ir socialinių bei žmogaus teisių apsauga, pagrindinių TDO konvencijų įgyvendinimas ir bendras įsipareigojimas siekti darnaus vystymosi ir neutralaus poveikio klimatui tikslų.

2.5. EESRK palankiai vertina Naujosios Vidužemio jūros darbotvarkės priėmimą ir nurodo, kad būtina vykdant visus paramos ekonomikos gaivinimui veiksmus vadovautis dvejopu tikslu užtikrinti regiono vystymąsi ir pagerinti jo gyventojų gyvenimo kokybę.

2.6. Šiuo metu Europos ir Vidužemio jūros regione tenka spręsti įvairias socialines, politines, aplinkos, geopolitines ir imigracijos problemas, kurios labai aktualios ne tik Europai, bet ir visam pasauliui. EESRK mano, kad šioje teritorijoje kylančius vis sudėtingesnius daugiaplanius uždavinius galima spręsti tik naujai ir veiksmingai užtikrinant Europos Sąjungos remiamą daugiašališkumą.

2.7. Vidužemio jūros regionas patiria ir klimato kaitos padarinius: čia vyksta dykumėjimo procesas, trūksta vandens, kyla oro temperatūra. Vykstant krizei išaiškėjo būtinybė stiprinti bendrą atsparumą ir spręsti naujus bendradarbiavimo uždavinius aplinkos apsaugos bei skaitmeninimo srityje. EESRK mano, kad naudinga, be kita ko, turint omenyje didėjantį pilietinės visuomenės informuotumą ir užtikrinant aktyvesnį socialinių partnerių dalyvavimą, plėtoti ir stiprinti tokias iniciatyvas kaip „WestMED“, siekiant padėti įgyvendinti klimato ir aplinkos sričių tikslus taikant į darbo vietų kūrimą ir ekosistemos bei įvairovės apsaugą nukreiptus mėlynosios ekonomikos modelius.

2.8. Praėjus dešimtmečiui po Arabų pavasario, Europos Sąjunga atnaujino savo bendradarbiavimo su kaimyninėmis Vidužemio jūros regiono šalimis strategiją. Tokiomis aplinkybėmis EESRK mano, kad Naujoji Vidužemio jūros regiono darbotvarkė yra svarbiausia priemonė siekiant regiono socialinio ir ekonominio atsigavimo po COVID-19 krizės. Naujas partnerystės įsipareigojimas turi būti glaudžiai susijęs ne tik su ekonominių ir socialinių problemų, bet ir aplinkos, demografijos ir imigracijos uždavinių sprendimu visapusiškai atsižvelgiant į Sąjungos pažangą ir pamatines vertybes. Paaiškėjo, kad daugelyje regiono teritorijų sveikatos priežiūros įstaigų padėtis yra trapi, o pandemijos krizė yra svarbus išbandymas, galintis daryti įtaką ir politiniam stabilumui.

2.9. Vidužemio jūros regiono ekonomikos gaivinimo ir atkūrimo programose reikės ypač daug dėmesio skirti sparčiam turizmo sektoriaus, ypač mažųjų ir vidutinių įmonių, kuriose dirba daugiau nei pusė ES darbuotojų, atsigavimui. Užsitęsusios krizės pasekmės, turint omenyje ir struktūrinį, ypač jaunimo ir moterų, nedarbą, padarys didelį neigiamą poveikį visuomenei.

2.10. Darbo jėgos žmogiškojo kapitalo vystymasis yra ypač svarbus tvariam ES Vidužemio jūros regiono partnerių vystymuisi. Turėtų būti skatinamas darbuotojų mokymas, visų pirma turizmo sektoriuje. Be to, EESRK pažymi, kad „protų nutekėjimo“ iš pietinių šalių partnerių į labai išsivysčiusias industrializuotas šalis problema yra didelė kliūtis, ypač jų ekonomikos skaitmeninei transformacijai. Todėl Europos Sąjungos valstybės narės turėtų sudaryti palankesnes sąlygas išduoti trumpalaikius ir vidutinės trukmės leidimus dirbti tiek savarankiškai dirbantiems asmenims, tiek samdomiems darbuotojams, ypač IT sektoriuje. Be to, Komisija turėtų remti skaitmeninių projektų įgyvendinimą šalyse partnerėse, kad pirmiausia informatikai rastų gerų užimtumo galimybių savo šalyse.

2.11. Siekdama stiprinti dialogą su kaimyninėmis Vidužemio jūros regiono šalimis, ES panaudos esamas bendradarbiavimo priemones ir programas. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas rekomenduoja kuo plačiau įtraukti pilietinės visuomenės organizacijas rengiant visų lygmenų įtraukų socialinį ir pilietinį dialogą, kurio metu būtų atsižvelgiama į įvairių jo dalyvių vaidmenų ypatumus ir būtų geriau panaudojamas jų indėlis kuriant ir įgyvendinant politiką bei priemones, reikalingas siekiant suvaldyti dabartinių pokyčių ir krizės poveikį, pradedant nuo klimato kaitos padarinių.

2.12. Remiantis vertinimais, daugelyje Pietų kaimynystės šalių sumažės BVP vienam gyventojui ir teks spręsti didelius uždavinius siekiant pašalinti augančią socialinę, ekonominę ir skurdo riziką. Dėl šios priežasties reikia kurti ekonomikos ir finansų gaivinimo planus, kuriuose būtų numatytos kovos su problemomis, dėl kurių didėja socialinis nesaugumas, priemonės.

2.13. Daugelio kaimyninių Vidužemio jūros regiono šalių ekonomikos gaivinimas yra glaudžiai susijęs su tinkamos vakcinavimo kampanijos veiksmingumu, todėl EESRK rekomenduoja ES institucijoms stiprinti priemonę COVAX ir skirti kuo didžiausią pagalbą logistikos ir tiekimo srityse, be kita ko, pagal dvišalius susitarimus. EESRK pabrėžia, kad ypač svarbu remti pietines Vidužemio jūros regiono šalis partneres joms kuriant savarankiškos vakcinų ir medicinos reikmenų gamybos priemones savo šalyse. Todėl pakartoja savo raginimą rimtai apsvarstyti galimybę panaikinti vakcinų ir medicinos reikmenų patentus siekiant kovoti su pandemijomis.

2.14. EESRK mano, kad aktyvus pilietinės visuomenės įsitraukimas gaivinant ekonomiką po COVID-19 krizės padės įgyvendinti tokius tikslus kaip gyventojų gyvenimo kokybės gerinimas ir naujo darnaus vystymosi modelio plėtra. Todėl jis ragina ES institucijas, vykdant partnerystę su kaimyninėmis Vidužemio jūros regiono šalimis, dar aktyviau įgyvendinti visas pilietinės visuomenės organizacijų įtraukimo priemones.

2.15. Pilietinės visuomenės organizacijos užėmė priešakines pozicijas padėdamos sveikatos priežiūros ir socialinės apsaugos įstaigoms reaguoti į pandemiją, o aktyvi jų veikla padėjo sušvelninti pandemijos pasekmes gyventojams sveikatos priežiūros ir socialinės apsaugos srityse. Vis dėlto, kaip nurodė EESRK, jų gebėjimas patenkinti visuomenės poreikius priklauso nuo aplinkybės, kad ištekliai dažnai būna riboti ir kintami. EESRK yra įsitikinęs, kad būtina stiprinti paramos pilietinės visuomenės organizacijoms mechanizmus, taip pat siekiant labiau apsaugoti dėl pandemijos labiausiai nukentėjusius asmenis, kaip antai jaunimą, moteris, migrantus ir negalią turinčius asmenis.

2.16. EESRK prašo, kad ES institucijos vykdytų papildomus veiksmus remdamos taiką, demokratiją ir pagarbą žmogaus teisėms kaimyninių Vidužemio jūros regiono šalių teritorijose, kuriose vyksta konfliktai. Konfliktų apimtų teritorijų gyventojų padėtis dėl pandemijos dar labiau pablogėjo, todėl reikalingos aktyvios iniciatyvos siekiant įgyvendinti visapusišką taikos įgyvendinimo planą.

2.17. Atsižvelgiant į tikėtinus sunkumus atsigaunant po pandemijos krizės, dar svarbesnės tampa šiuo metu vykstančios derybos dėl ES prekybos sutarčių su Maroku ir Tunisu ir būsimos derybos su Jordanija. ES turėtų labiau atsižvelgti į esamą asimetriją ir adekvačiai vertinti savo prekybos partnerius Vidužemio jūros regione. EESRK prašo aktyviau įtraukti pilietinės visuomenės organizacijas ir socialinius partnerius į derybų procesą bei oficialiai įtvirtinti jį Sutartyse, kad šios organizacijos galėtų įnešti teigiamą indėlį į šalių partnerių prekybos ryšius, visų pirma siekiant užtikrinti būsimų prekybos sutarčių privalomųjų tvarumo skyrių įgyvendinimą.

2.18. Be to, EESRK siūlo, užtikrinant oficialų struktūrinį dalyvavimą, pilietinės visuomenės organizacijoms ir socialiniams partneriams suteikti atsakomybę ne tik už tvarumo skyrius, bet ir už visą prekybos ir investicijų susitarimų taikymo sritį.

2.19. EESRK pakartoja savo nuomonę, kad dalį pagalbos prekybai lėšų ES turėtų skirti pilietinės visuomenės organizacijų dalyvavimui ir gebėjimų stiprinimui tvarios prekybos ir investicijų srityje.

2.20. EESRK jau yra rekomendavęs gerinti skaitmeninius įgūdžius abiejose Vidužemio jūros pakrantėse. Po to, kai buvo priimta Naujoji Vidužemio jūros regiono darbotvarkė ir laukiant atkūrimo po pandemijos, EESRK primena, kad būtina daugiau investuoti į skaitmeninę infrastruktūrą bei paramą MVĮ skaitmeninei pertvarkai, taip pat įtraukiant socialinius partnerius ir pripažįstant potencialias galimybes, atsirandančias sudarant kolektyvines sutartis ir palaikant įvairių lygmenų socialinį dialogą.

3. **Bendrosios pastabos**

3.1. Pandemijos krizė paaštrino didžiausias Vidužemio jūros regiono kaimynystės problemas; praėjus 25-eriems metams po Barselonos deklaracijos ir 10-čiai metų po Arabų pavasario Vidužemio jūros regione vis dar tenka spręsti nepaprastai svarbius uždavinius. Europos Sąjunga ir partneriai Vidužemio jūros regione neseniai nusprendė atgaivinti ir sustiprinti Naująją Vidužemio jūros regiono darbotvarke grindžiamą bendradarbiavimą.

3.2. Naujoji darbotvarkė remiasi įsitikinimu, kad tiktai dirbant kartu ir vadovaujantis partnerystės dvasia galima sėkmingai spręsti būsimus strateginius uždavinius taip, kad tai būtų naudinga abiem pusėms. Darbotvarkėje numatyta parengti specialų ekonominių investicijų planą, kuriuo remiantis turėtų būti skatinamas kaimyninių Vidužemio jūros regiono šalių socialinės ir ekonominės padėties gerinimas 2021–2027 m. Kaip nurodė vyriausiasis įgaliotinis Josepas Borrellis, bendras tikslas – sukurti taikią, saugią, demokratiškesnę, draugiškesnę aplinkai, klestinčią ir įtraukią Vidužemio jūros regiono kaimynystę.

3.3. Tyrime „Bridging the Sea“ ([2]), kurį neseniai paskelbė *Med Dialogue for Rights and Equality*, nurodyta, kad beveik 63 % kaimyninėse Vidužemio jūros regiono šalyse dirbančių pilietinės visuomenės organizacijų sprendžia tokius uždavinius kaip demokratijos ir teisių įtvirtinimas, o daugiau nei 53 % jų, be kita ko, kovoja su socialine ir ekonomine nelygybe. Atrodo, kad vis svarbesnis tampa jų informuotumas ir dėmesys ekologijos bei aplinkos problemoms. Šie duomenys patvirtina, kad yra sukurti tvirti pagrindai ir kad būtina didinti paramą pilietinei visuomenei siekiant geriau spręsti ateities uždavinius.

3.4. Per pastaruosius du dešimtmečius kaimyninių Vidužemio jūros regiono šalių pilietinė visuomenė tapo labiau matoma. Dėl jos aktyvumo pavyko sušvelninti pandemijos pasekmes gyventojams sveikatos priežiūros ir socialinės apsaugos srityse, bet kartu paaiškėjo, jog būtina imtis veiksmų siekiant sustiprinti pilietinės visuomenės pajėgumus ir gebėjimus, kad jos veikla būtų sėkmingesnė.

3.5. Vidužemio jūros regionas, kaip ir likusi pasaulio dalis, po COVID-19 pandemijos išgyveno stiprų ekonominį ir socialinį šoką. Pasekmes sveikatos priežiūros ir socialinės apsaugos srityse dar labiau sustiprino tai, kad, visų pirma silpniausiose šalyse, nėra tinkamos viešosios sveikatos priežiūros infrastruktūros. Pandemijos krizė sutapo su krizėmis įvairiose šalyse, kilusiomis dėl įvairių veiksnių, kaip antai silpnos ekonominės ir socialinės padėties, aukšto nedarbo lygio ir konfliktų tam tikrose teritorijose, pavyzdžiui, Libijoje ir Sirijoje, padarinių.

3.6. Vidužemio jūros regiono valstybių Vyriausybės iš esmės skirtingai, bet nedelsdamos reagavo į pandemijos plitimą, taikydamos paramos darbuotojams ir įmonėms priemones, taip pat bendradarbiaudamos su socialiniais partneriais ir pilietinės visuomenės organizacijomis, nors jos dažnu atveju įsitraukė nepakankamai, o kai kuriais atvejais apskritai liko nuošalyje. Siekdamos suvaldyti pandemijos padarinius, beveik visos Vidužemio jūros regiono valstybės, pavyzdžiui, Marokas, Egiptas, Jordanija ir Libanas, taikė izoliavimo, komendanto valandos ir judėjimo suvaržymo priemones.

3.7. Po pandemijos krizės daugelis Vyriausybių pradėjo įgyvendinti skatinamąją politiką siekdamos kovoti su ekonomikos krize ir paremti konkrečius sektorius, skatindamos gamybą, taikydamos mokestines ir ekonomines lengvatas ir investicijų pritraukimo priemones.

3.8. Pandemija sukėlė neigiamų ekonominių padarinių visame Vidužemio jūros regione ne tik dėl tokių veiksnių kaip vidinės ir išorinės paklausos sumažėjimas ir vartojimo kritimas, bet ir dėl finansinės padėties blogėjimo ir valstybių skolų didėjimo. Nuo pandemijos krizės pradžios šio regiono valstybių Vyriausybės skyrė papildomų lėšų sveikatos priežiūros sistemai ir ekonomikai, siekdamos paremti tam tikrus sektorius. Dėl šios priežasties beveik visų Vidužemio jūros regiono šalių biudžeto deficitas gerokai išaugs.

3.9. Varžomosios priemonės stipriai paveikė transporto sektorių, kuriame buvo uždraustas ir sumažintas tarpvalstybinis judėjimas, todėl vienu labiausiai dėl pandemijos krizės nukentėjusių sektorių tapo turizmas. Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (EBPO) vertinimu šis sektorius susitraukė 45–70 %, o tarptautinio turizmo mastas sumažėjo 60–80 % ([3]). Turizmas yra vienas svarbiausių Vidužemio jūros regiono šalių ekonomikos sektorių, o Jungtinių Tautų prekybos ir plėtros konferencijos (UNCTAD) duomenimis, Egiptas ir Marokas yra vienos labiausiai dėl krizės nukentėjusių šalių visame pasaulyje ([4]).

3.10. Labai mažos, mažosios ir vidutinės įmonės bei savarankiškai dirbantys asmenys sudaro didelę Pietinės pakrantės šalių ekonomikos dalį. Jų pajamos gerokai sumažėjo, didžiajai daliai jų teko sumažinti ir darbuotojų skaičių. Todėl šiuo tikslu reikės įdiegti struktūrines priemones, kurios padėtų MVĮ įveikti krizę, augti ir diegti inovacijas, kartu sprendžiant tiek skaitmeninimo, tiek priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo uždavinius.

([2]) https://meddialogue.eu/wp-content/uploads/2021/02/Publication-Bridging-the-sea.pdf
([3]) https://read.oecd-ilibrary.org/view/?ref=124_124984-7uf8nm95se&title=Covid-19_Tourism_Policy_Responses&_-ga=2.143901749.1647750476.1622806508-1692148678.1622806341
([4]) https://unctad.org/system/files/official-document/ditcinf2020d3_en.pdf

3.11. Pandemijos krizė Vidžemio jūros regione neigiamai paveikė visas visuomenės grupes; dėl jos labiausiai nukentėjo: jaunimas, nes pablogėjo padėtis darbo rinkoje, o mokyklas ir universitetus paveikė izoliavimo priemonės; moterys, dirbančios tam tikrose Pietų kaimynystės teritorijose, visų pirma neformaliojoje ekonomikoje, žemės ūkyje ir turizmo sektoriuje, kuris smarkiai nukentėjo dėl plitimo valdymo priemonių; pažeidžiami asmenys, kaip antai neoficialiai dirbantys asmenys ir pabėgėliai, kuriems dažnai taikomos socialinės apsaugos priemonės, bei negalią turintys asmenys, dažnai negaunantys reikalingų paslaugų.

3.12. Kai kuriose Pietų kaimynystės teritorijose pandemijos poveikį sustiprino tam tikri veiksniai, kaip antai vandens trūkumas ir mažas higienos bei sanitarijos paslaugų prieinamumas, ypač didžiausią socialinę izoliaciją patiriantiems gyventojų sluoksniams, konfliktų teritorijose ir pabėgėlių stovyklose esantiems asmenims.

4. **Problemos ir galimybės**

4.1. Kaip nurodė Vidžemio jūros sąjungos ([5]) Generalinis sekretorius, dabartinė sveikatos krizė kelia pavojų per kelerius pastaruosius metus pasiektai socialinei ir ekonominei pažangai šioje teritorijoje. Tačiau ši krizė yra proga sustiprinti integraciją ir padaryti ekonomiką atsparesnę.

4.2. Pilietinės visuomenės vaidmuo Europos ir Vidžemio jūros regione yra labai svarbus po pandemijos kuriant teisingesnę ir įtraukesnę visuomenę; be to, kaip buvo nurodyta Porto socialinių reikalų aukščiausiojo lygio susitikime ([6]), aktyvus socialinių partnerių ir pilietinės visuomenės įsitraukimas yra labai svarbus siekiant nepalikti nuošalyje nė vieno asmens ir iš tikrųjų įgyvendinti Europos socialinių teisių ramstį.

4.3. COVID-19 ir susijusios priemonės kelia pavojų pilietinės visuomenės tvarumui. Vyriausybės ir daug paramos teikėjų sustabdė dotacijų skyrimą ir įšaldė finansavimą, perorientuodami lėšas kovai su COVID-19. Dėl to kyla grėsmė jau ir taip trapiam pilietinės visuomenės organizacijų (PVO) tvarumui, galimybei toliau tarnauti bendruomenėms ir daugelio pilietinės visuomenės darbuotojų darbo vietoms, nors su PVO siejami dideli lūkesčiai. EESRK pabrėžia, kad PVO nepaprastai svarbu gauti organizacinio tvarumo dotacijų ir pagrindinį paramos finansavimą, kad jos galėtų prisitaikyti prie greitai besikeičiančios padėties ir tęsti veiklą krizių metu.

4.4. EESRK atskleidė, kad dėl klimato kaitos poveikio Vidžemio jūros regionas yra viena labiausiai pažeidžiamų pasaulio teritorijų. COVID-19 neigiamai paveikė socialinę padėtį ir plėtrą, todėl būtina skubiai priimti darnaus vystymosi ir žaliosios ekonomikos strategijas.

4.5. Priimant Vidžemio jūros regiono ekonomikos gaivinimo planus atsiveria galimybė užtikrinti regiono ekonomikos plėtrą ir socialinės bei aplinkos padėties gerėjimą. Svarbiausia plėtros galimybių įgyvendinimą susieti su principų, kaip antai solidarumo, kovos su nelygybe ir teisinės valstybės apsaugos, laikymusi. Siekiant visų šių tikslų svarbiausia, kad aktyviai įsitrauktų pilietinė visuomenė.

4.6. Pietų kaimynystės šalyse būsimieji atkūrimo po COVID-19 planai kartu su ekonomikos augimu turėtų būti laikomi pirmaeilės svarbos aspektais įgyvendinant veiksmus, kuriais stabdomas dėl klimato kaitos, vandens trūkumo, dykumėjimo ir taršos kylančių aplinkos problemų įsigalėjimas. Aplinkos apsaugos veiksmai galėtų turėti teigiamą poveikį Vidžemio jūros regione įvairinant ekonomiką ir kuriant kokybiškas darbo vietas. Atsižvelgdamas į tai, EESRK atkreipia dėmesį į labai didelį atsinaujinančiųjų išteklių energijos (ypač saulės ir vėjo energijos) potencialą pietinėse šalyse partnerėse ir ragina ES ir jos valstybes nares šioje srityje siekti tvaresnių bendrų investicijų.

4.7. EESRK jau nurodė, kad būtina skatinti teisingą pertvarką Vidžemio jūros regione, kartu siekiant teigiamo poveikio sveikatai, švietimui ir lyčių lygybei. Siekiant, kad gaivinimas iš tikrųjų būtų grindžiamas pertvarkos ir skaitmeninimo principais, bus ypač svarbu skatinti informuotumo didinimą ir konkretų verslininkų požiūrį bei skaitmeninius įgūdžius. EESRK pritaria pietinių šalių partnerių raginimui stiprinti ES ir jos valstybių narių įsipareigojimą bendradarbiauti tyrimų ir plėtros srityje Vidžemio jūros regione.

([5]) Vidžemio jūros sąjungos užsienio reikalų ministrai nustatė glaudesnio bendradarbiavimo ir integracijos Europos ir Vidžemio jūros regione prioritetines sritis – Vidžemio jūros šalių sąjunga (ufmsecretariat.org).

([6]) https://www.2021portugal.eu/en/porto-social-summit/porto-social-commitment/

4.8. Pietų kaimynystės atsigavimas didelio užimtumo neformalios ekonomikos sąlygomis, taip pat glaudžiai susijęs su veiksmingo profesinio mokymo ir švietimo modelio kūrimu. EESRK pakartoja, kad reikia stiprinti profesinius įgūdžius (ypač jaunimo ir moterų), kad juos būtų galima panaudoti nacionalinėse ir tarpvalstybinėse situacijose, laikantis „žiedinio protų judėjimo“ požiūrio. PVO taip pat atlieka svarbų vaidmenį stiprinant įgūdžius vykdant neformalųjį švietimą, organizuojant praktinius seminarus bei mokymus ir skatinant socialinę ekonomiką. Komitetas taip pat akcentuoja, kad, kaip jau pabrėžta Vidužemio jūros šalių sąjungos regioniniame dialoge su socialiniais partneriais, be kita ko, reikia įtraukti socialinius partnerius, kad būtų išspręsta pasiūlos ir paklausos darbo rinkoje neatitikimo problema.

Briuselis, 2023 m. sausio 24 d.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto pirmininkė
Christa SCHWENG